

Veelgestelde inhoudelijke vragen BelRAI Screener (versie 13/09/2021)

Vragen? Mail leen.vandenheuvel@vvsg.be

Inhoudstabel

1 Inleiding	5
2 Toegang tot de applicatie	5
3 Verschil inschaling gezinszorg tov indicatiestelling zorgbudget zwaar zorgbehoevenden?	5
4 Referentieperiode toelichting.....	6
5 Scoremogelijkheden	6
5.1 Codering toezicht	6
5.2 Weegt score activiteit kwam niet voor zwaar door?	6
6 Specifieke ziektebeelden/kwetsbaarheid	6
6.1 Hoe scoor je personen met dementie?	6
6.2 Persoon met verzamelwoede	7
6.3 Hoe scoor je een persoon met Gilles de la tourette?	7
7 Module IADL.....	8
7.1 Verschil uitgebreide<>maximale hulp: wanneer is het minder of meer dan 50%?	8
7.2 Beslissingsboom	8
7.2.1 Beslissingsboom leidt tot onrechtvaardige scores?	10
7.2.2 Voorbeelden	10
7.3 Hoe scoor je 'moeite'?	12
7.4 Hoe scoor je de mogelijkheden van een persoon: aandachtspunten.....	12
7.4.1 Hoe scoor je bij mogelijkheden mannen die bepaalde zaken nooit geleerd hebben? Bijvoorbeeld item huishoudelijk werk: strijken,...?	12
7.4.2 Startpunt= norm van de persoon	13
7.4.3 Goede/slechte dagen	14
7.5 Maaltijdbereiding.....	14
7.5.1 Traiteurmaaltijd <>kant en klare maaltijd	14
7.5.2 Sondevoeding	14
7.5.3 Tafel klaarzetten.....	15
7.5.4 Dagelijks eten in een restaurant (incl. lunchgarden).....	15
7.5.5 Geen norm opleggen	15
7.5.6 Iets uit koelkast nemen= deelaspect	15
7.6 Huishoudelijk werk	15
7.6.1 Verschil niet kunnen strijken/ strijken niet belangrijk vinden	15

7.6.2 Vanaf wanneer mag je afwijken van norm cliënt (owv verwaarlozing huishouden)?	15
7.6.3 Wasserij.....	16
7.6.4 Klaarzetten tafel	16
7.6.5 Gebruik geheugensteuntjes	16
7.6.6 Mogelijkheden scoren	16
7.7 Financieel beheer	16
7.7.1 Taalprobleem	16
7.7.2 Voorbeelden	17
7.8 Geneesmiddelenbeheer	17
7.8.1 Totale afhankelijkheid (Nieuwe richtlijn vanaf 24/6/2021).....	17
7.8.2 Medicatie op tafel/in de hand van de persoon leggen	18
7.8.3 Wat indien persoon geen medicatie neemt?.....	18
7.8.4 Casus Jan de Witte	18
7.8.5 Persoon is zich niet bewust van welke pillen hij inneemt	19
7.8.6 Pilletjes worden klaargezet én voorschriften worden voor de persoon opgevraagd, innemen medicatie doet persoon zelf	19
7.8.7 Persoon neemt geen medicatie maar zou dit wel moeten doen.....	19
7.8.8 Hulp bij het inwrijven van lotion o.w.v. ziekte	19
7.8.9 Lavement.....	19
7.9 Telefoongebruik	19
7.9.1 Hulp beperkt tot klaarzetten	19
7.9.2 Beperkte hulp	19
7.9.3 Voorbeeld	19
7.10 Vervoer	20
7.10.1 Uitgebreide/Maximale hulp/totale afhankelijkheid.....	20
7.10.2 Hulpmiddel/hulp	20
7.10.3 Gordel aandoen=deelaspect.....	20
7.10.4 Minder mobiele centrale	20
7.10.5 Verschil taxi-bus-elektrische scooter	21
7.10.6 Personen in armoede die geen auto kunnen kopen	21
7.11 Boodschappen	21
7.11.1 Scoor je een cashbetaling?.....	21
7.11.2 Scores	21
7.11.3 Score uitvoering/mogelijkheden	21
7.12 Trappen.....	22
7.12.1 Transfer van rolstoel naar traplift scoren?	22
7.12.2 Geen trappen mogen doen	22
8 Module ADL.....	23

8.1 Beslissingsboom	23
8.1.1 Beslissingsboom leidt tot onrechtvaardige scores?	23
8.1.2 Voorbeelden	24
8.2 Hoe scoor je 'moeite'?	25
8.3 Gewichtsondersteuning	25
8.4 Persoonlijke dagelijkse hygiëne.....	25
8.4.1 Waar trek je de grens tussen wekelijks en dagelijks toilet?	25
8.4.2 Douchen	26
8.4.3 Zichzelf aankleden/kleren klaarleggen.....	26
8.4.4 Steunkousen aandoen	26
8.4.5 voorbeeld.....	26
8.5 Zich verplaatsen.....	27
8.5.1 Voorbeeld: Persoon met beenamputatie gebruikt een prothese:	27
8.5.2 Transfer (vb gebruik tillift).....	27
8.6 Eten.....	27
8.6.1 Totale afhankelijkheid (Nieuwe richtlijn vanaf 24/6/2021).....	27
8.6.2 Beperkt aantal subtaken	28
8.6.3 Hulp beperkt tot klaarzetten	28
8.6.4 Sondevoeding (rechtzetting 31/08/2021)	28
8.6.5 Indikken eten, voedsel snijden/prakken	29
8.7 Toiletgebruik	29
8.7.1 Klaarzetten toiletmateriaal.....	29
8.7.2 Transfer	29
8.7.3 Controle door mantelzorger	29
8.7.4 Scores	29
8.7.5 Voorbeeld	30
9 Module cognitieve problemen	30
9.1 Cognitieve vaardigheden voor dagelijkse besluitvorming	30
9.1.1 Scores	30
9.2 Geheugen/herinneringsvermogen: kortetermijngeheugen	30
9.2.1 Wat wordt verstaan onder 'korte termijn'?	30
9.2.2 Test herinneren van 3 voorwerpen	31
9.3 Geheugen/herinneringsvermogen: Procedureel geheugen	31
9.3.1 Gebruik geheugensteuntjes	31
9.4 Uiting.....	31
9.4.1 Gebarentaal.....	31

9.4.2 Selectief mutisme	32
9.4.3 Cliënt kan niet spreken.....	32
10 Module psychische problemen	32
10.1 Persoon met verzamelwoede	32
10.2 Persoon met Gilles de la tourette	32
10.3 Wanneer iemand neveneffecten heeft van medicatie (bv. morfine bij kankerbehandelingen): mag dit gescoord worden bij psychische problemen?	33
10.4 Persoon vormt een gevaar voor zichzelf	33
10.4.1 Persoon heeft hersenoperatie achter de rug, maakt onveilige beslissingen	33
10.4.2 Valrisico.....	33
10.4.3 Vanaf wanneer gevaar voor zichzelf en anderen?.....	33
10.5 Verslavingsprobleem	34
10.5.1 Afhankelijke zijn van gewoontes	34
10.5.2 Casus Christa Lippens	34
10.6 Persoon kan niet voor zichzelf zorgen omwille van psychische aandoening	35
10.6.1 Hoe moet diagnose/begeleiding bewezen worden?	35
10.6.2 Casus Christa Lippens	35
10.6.3 Persoon met syndroom van down	35
10.6.4 Voorbeelden	35
10.7 Persoon vertoont psychiatrische symptomen.....	36
10.7.1 Desoriëntatie in tijd, ruimte, smetvrees, neerslachtigheid, angst.....	36
10.7.2 Casus Christa Lippens	36
11 Module gedragsproblemen.....	36
11.1 Verbaal geweld	36
11.2 Lichamelijk geweld.....	36
11.3 Persoon met Gilles de la tourette?	37
11.4 Ronddolen.....	37
11.4.1 Slaapwandelen.....	37
11.5 Sociaal ongepast of storend gedrag	37
11.5.1 Manipuleren van mensen.....	38
11.6 Verzet tegen zorg.....	38
11.6.1 Complottheorieën.....	38
11.6.2 Hulpmiddelen	38
11.6.3 Casus Christa Lippens	38
11.7 Scores.....	39
11.7.1 Aanwezig maar in de laatste 3 dagen niet vertoond	39

12 ICT-vragen.....	39
12.1 Informed consent	39

1 Inleiding

In dit document verzamelen we de veelgestelde inhoudelijke vragen over de BelRAI Screener die aan bod komen tijdens de opleidingen. Een document *in progress* dus.
Heb je zelf nog een vraag die we kunnen opnemen in dit document: bezorg ze aan leen.vandenheuvel@vvsq.be.

Alle ICT/technische vragen omtrent de BelRAI applicatie lees je terug in het document [veelgestelde vragen](#).
Heb je zelf nog een ICT/technische vraag die we kunnen opnemen in dit document: bezorg ze aan leen.vandenheuvel@vvsq.be.

2 Toegang tot de applicatie

Pas 1/6/2021 zullen jullie toegang hebben tot de BelRAI applicatie.
Non-cot: Je zal moeten inloggen via itsme of m.b.v. een kaartlezer.
We bezorgen jullie nog de link.

3 Verschil inschaling gezinszorg tov indicatiestelling zorgbudget zwaar zorgbehoevenden?

Nee.

Een inschaling ikv gezinszorg scoor je NIET anders dan een inschaling ikv indicatiestelling.
KCD licht verder toe mbt casus Christa Lippens

Item 'vertoont psychiatrische symptomen', 'verzet tegen zorg': De ontdebelling tussen 'relevant voor zorgplanning' en 'screening zorgbudget' is niet correct. Net doordat het relevant is voor de zorgplanning zal je een persoon positief scoren op een bepaald item. Er mag geen verschil zijn in de scoring in kader van het sociaal onderzoek tov een indicatiestelling.

Bij twijfel tussen scores:

In uitzonderlijke gevallen kan het voorkomen dat je blijft twijfelen tussen twee scores. In dit geval mag je in het voordeel van de persoon scoren en m.a.w. de meest afhankelijke score nemen (**zowel bij een inschaling ikv gezinszorg als ikv indicatiestelling**).

De meest afhankelijke score nemen is enkel van toepassing in het kader van een indicatiestelling binnen Vlaamse sociale bescherming. Bij een uitgebreide beoordeling (Homecare in een latere fase) in het kader van zorgplanning betekent in het voordeel van de persoon scoren, zo zelfstandig mogelijk.)

4 Referentieperiode toelichting

De referentieperiode van 3 dagen is een algemeen principe van BelRAI. Bij alle andere instrumenten (HC, LTCF, ...) wordt dezelfde referentieperiode gehanteerd. Het feit dat er van mag afgeweken worden in de BelRAI screener is een uitzondering, toegelaten omdat de BelRAI screener gebruikt wordt in Vlaanderen voor rechtentoekenning en de strikte toepassing van 3 dagen anders zorgt voor niet-representatieve situaties.

5 Scoremogelijkheden

5.1 Codering toezicht

Het achteraf controleren of/hoe een activiteit werd uitgevoerd kan je coderen onder toezicht, als dit achteraf controleren voortkomt uit de zorgbehoefte van de cliënt. Het is dus belangrijk om door te vragen/in te schatten of het controleren gebeurt omwille van de zorgbehoefte van de cliënt, of eerder ligt aan bv. een mantelzorger die angstig of overbezorgd is. In het laatste geval ga je het niet coderen als toezicht, aangezien dit dan eerder een probleem is van de mantelzorger (die je dan zou doorverwijzen voor hulp). We begrijpen dat dit onderscheid in vele gevallen moeilijk te maken is. Bij twijfel mag je in het voordeel van de cliënt coderen, en dus toezicht scoren.

Wanneer er na het achteraf controleren een corrigerende handeling gebeurde (bv. er werd een aanwijzing gegeven of een taak werd overgenomen), dan codeer je deze corrigerende handeling ook als toezicht of hulp.

5.2 Weegt score activiteit kwam niet voor zwaar door?

Bij ADL scoort dit zwaar. Dit zal hetzelfde scoren als totale afhankelijkheid. Bij IADL activiteit kwam niet voor, dan zal de score op mogelijkheden dubbel tellen.

Advies: bij een fout (of vermoeden van) maak een nieuwe screener op

6 Specifieke ziektebeelden/kwetsbaarheid

6.1 Hoe scoor je personen met dementie?

Bekijk dit situatie per situatie en maak vanuit het hulpverlenersperspectief een inschatting.

Enkele voorbeelden

IADL: ga telkens bij mogelijkheden na welke hulp (ook cognitief) nodig is om aanvaardbare norm (indien persoon zelf geen 'gezonde norm' hanteert omwille van vertroebeld beoordelingsvermogen, dan geldt de norm die je vanuit je hulpverlenersperspectief bepaalt) te bereiken

- Vb maaltijdbereiding: persoon zou wel groenten kunnen snijden/koken → maar er is een risico om zich te verwonden? Dan kan je afhankelijk van hoeveel deelaspecten de persoon nog zelf zou kunnen doen met hulp erbij zeker zwaar scoren.
- Vb huishoudelijk werk: persoon zou wel fysiek met stofzuiger kunnen werken

- Beginnende dementie: vooral toezicht nodig
- Vergevoorderde dementie: persoon weet helemaal niet meer wat hij doet = totale afhankelijkheid
- Financieel beheer: enkel cashbetaling in winkel zelf doen: kan persoon verschil met monopoliegeld maken?
 - Ja? Maximale hulp
 - Nee? Totale afhankelijkheid

6.2 Persoon met verzamelwoede

Verzamelwoede = **dwangstoornis**

- Scoren onder psychische aandoening? -> nagaan of er diagnose gesteld werd of persoon in begeleiding is
- Scoren onder psychiatrische symptomen

Verzamelwoede ≠ **verslaving**

- Tenzij het eerder een **koopverslaving** is dan een verzameldwang

Persoon met verzamelwoede: kan je ook scoren onder 'vormt een gevaar voor zichzelf' indien de veiligheid in het gedrang komt 'verzet tegen zorg'

- indien persoon zich volledig bewust is van onveilige situatie (=hulpverleningsoordeel) maar er toch voor kiest→geen verzet tegen zorg
- indien persoon zich niet volledig bewust is van onveilige situatie (=hulpverleningsoordeel) maar er toch voor kiest→verzet tegen zorg

6.3 Hoe scoor je een persoon met Gilles de la tourette?

Bekijk dit per situatie, het is niet zo dat iedereen met deze diagnose automatisch bepaald gedrag vertoont.

Module gedragsproblemen:

Focus ligt op de daden vd persoon, niet bedoeling erachter

Persoon met Gilles de la Tourette, je scoort het aanwezige gedrag ook al ken je de oorzaak.

Je kan een persoon met dit syndroom indien van toepassing scoren bij:

storend gedrag

OF

verbaal geweld.

De leidraad werd met betrekking tot het item storend gedrag in februari aangepast. Er is tov vroeger veranderd dat we nu niet meer dubbel scoren, dus dat als je iemand scoort op verbaal geweld, dat je dan het 'verbaal geweld' niet nogmaals als uiting van storend gedrag scoort. We zien het item storend gedrag als een 'rest categorie' waar je enkel de gedragingen scoort die niet vallen onder verbaal en lichamelijk geweld, ongepast openbaar seksueel gedrag of verzet tegen zorg. Afhankelijk van welke gedragingen de persoon met Gilles de la Tourette stelt, zal je de gedragingen scoren onder verbaal geweld en/of storend gedrag. Verbaal geweld: roepen

of schelden, gericht naar een ander persoon. Storend gedrag: storende geluiden of tics, niet gericht naar een ander persoon. Je kan een persoon met Gilles de la Tourette dus wel dubbel scoren, als er sprake is van verschillende soorten gedragingen.

Psychische problemen:

Een persoon met Gilles de la Tourette kan je ook scoren bij de psychische module. Gilles de la Tourette is een ticstoornis en opgenomen in de DSM-5.

7 Module IADL

7.1 Verschil uitgebreide<>maximale hulp: wanneer is het minder of meer dan 50%?

Zet alle deelaspecten naast elkaar en bekijk de verhouding van het aantal deelaspecten dat de persoon nog zelf opneemt/hulp bij nodig heeft.

Bij twijfel mag je scoren in het voordeel van de cliënt: motiveer jouw antwoord dan in het commentaarveld.

Wanneer je als beoordelaar of indicatiesteller aanvoelt dat de antwoorden van de persoon en/of de familie niet stroken met de realiteit of bij twijfel hierover, is het de bedoeling dat je zelf een professioneel oordeel vormt en een correcte inschatting maakt. Bij een beoordeling met de BelRAI Screener (en alle BelRAI instrumenten) is het hulpverlenersperspectief doorslaggevend. Observeren en extra informatie verkrijgen zijn hierbij erg belangrijk. In uitzonderlijke gevallen kan het voorkomen dat je blijft twijfelen tussen twee scores. In dit geval mag je in het voordeel van de persoon scoren en m.a.w. de meest afhankelijke score nemen (zowel bij een inschaling ikv gezinszorg als ikv indicatiestelling).

De meest afhankelijke score nemen is enkel van toepassing in het kader van een indicatiestelling binnen Vlaamse sociale bescherming. Bij een uitgebreide beoordeling in het kader van zorgplanning betekent in het voordeel van de persoon scoren, zo zelfstandig mogelijk.)

7.2 Beslissingsboom

De beslissingsboom is hoofdzakelijk van toepassing op de ADL module (zie ook toelichting bij deze module), omdat dit activiteiten of handelingen zijn die dagelijks of meermaals per dag kunnen voorkomen. Bij IADL zal de toepassing minder voorkomen omdat die activiteiten vaker verspreid zijn over meerdere dagen en niet dagelijks. **Maar indien je een IADL hebt waarbij de uitvoering varieerde tijdens de laatste drie dagen kan je de boom wel toepassen.** Het gaat dan over IADL activiteiten die dagelijks/ meermaals per dag voorkomen, zoals dit onder andere het geval kan zijn bij 'maaltijdbereiding' en 'trappen', kan het in bepaalde gevallen wel nodig zijn de beslissingsboom in te zetten. Bijvoorbeeld als er systematisch op maandag en

woensdag maaltijden aan huis worden geleverd (hulp), en op de andere dagen van de week de cliënt zelf kookt (zelfstandig).

Wanneer er variatie is in uitvoering **tussen deelaspecten** van een item bepaal je een score uitvoering adhv het aantal deelaspecten dat de persoon nog zelfstandig doet.

(beperkte hulp: 1 deelaspect hulp, uitgebreide hulp <50% hulp, max. hulp >50%hulp, tot.afh. 100%hulp) en **NIET adhv de beslissingsboom**

Bijkomende toelichting:

Items IADL: maaltijdbereiding, huishoudelijk werk, financieel beheer, boodschappen

- De VOLLEDIGE activiteit (de volledige itemdefinitie) komt (meestal) maar één keer per dag/week voor
- Wanneer de VOLLEDIGE activiteit verschilt TUSSEN DAGEN pas je WEL de beslissingsboom toe
Vb maaltijdbereiding: dag 1 warme maaltijd hulp gezinszorg (minstens beperkte hulp), dag 2 opwarmen diepvriesmaaltijd (mogelijk zelfstandig), dag 3 warme maaltijd hulp gezinszorg → verschillende scores overheen 3 dagen DUS beslissingsboom.
- Wanneer er variatie is in uitvoering tussen deelaspecten van een item bepaal je een score adhv het aantal deelaspecten die de persoon nog zelfstandig doet (beperkte hulp: 1 deelaspect hulp, uitgebreide hulp <50% hulp, max. hulp >50%hulp, tot.afh. 100%hulp) en NIET adhv de beslissingsboom

Items IADL: geneesmiddelenbeheer, telefoongebruik, trappen, vervoer boodschappen

- De VOLLEDIGE activiteit (de volledige itemdefinitie) komt (misschien) meerdere keren per dag voor
- Als er variatie is in de uitvoering van de volledige activiteit (begin tot einde) dien je de 3 meest afhankelijke momenten van uitvoering te bekijken van de afgelopen 3 dagen met de beslissingsboom.
- Wanneer er variatie is in uitvoering tussen deelaspecten van een item bepaal je een score adhv het aantal deelaspecten die de persoon nog zelfstandig doet (beperkte hulp: 1 deelaspect hulp, uitgebreide hulp <50% hulp, max. hulp >50%hulp, tot.afh. 100%hulp) en NIET adhv de beslissingsboom

- Niet de bedoeling beslissingsboom te hanteren bij MOGELIJKHEDEN onder IADL

Voorbeeld van de opleiding:

Voorbeeld: Casus 'Toiletgebruik' (definitie: Het gebruik van de toiletruimte (of toiletstoel, urinaal, bedpan) en het zichzelf reinigen; bij incontinentie het vervangen van incontinentiemateriaal, het omgaan met stoma of katheter; kleren in orde brengen) *Mevrouw heeft een urostoma die dagelijks door haar man wordt verzorgd, zij assisteert hierbij minimaal. Hij koppelt overdag een zak aan en 's nacht een nachtzak. Mevrouw kan voor stoelgang wel nog zelfstandig naar het toilet maar dit loopt erg moeilijk. Mevrouw kan maar 1x per week naar het toilet, na gebruik van een laxeermiddel.*

- Voor urine (2x/dag) scoort mevrouw maximale hulp
- Voor stoelgang (niet dagelijks) scoort mevrouw zelfstandig.
- uiteindelijke score in BelRAI beoordeling: maximale hulp

Redenering:

Mevrouw heeft afgelopen 3 dagen

- 6 toiletgebruik-momenten gehad (voor urine)= maximale hulp
- 1 toiletgebruik moment (voor stoelgang)= zelfstandig.

Je neemt de 3 meest afhankelijke scores waarmee je de beslissingsboom

doorloopt: in dit geval is dit dus 3 x maximale hulp → de score zelfstandig neem je dus niet mee door de beslissingsboom.

Dit resulteert in de score maximale hulp.

7.2.1 Beslissingsboom leidt tot onrechtvaardige scores?

Het KCD heeft aanvullend nog volgende toelichting bezorgd m.b.t. bedenking dat het werken met de beslissingsboom kan leiden tot onrechtvaardige scores:

Voorbeelden: wanneer de 3 meest afhankelijke scores zijn:

- *hulp beperkt tot klaarzetten – maximale hulp – hulp beperkt tot klaarzetten → beslissingsboom= **maximale hulp***
- *Maximale hulp – toezicht – maximale hulp → beslissingsboom= **toezicht***

Lijkt paradoxaal, want een grotere zorgbehoefte leidt tot een minder zware score. De toepassing van de beslissingsboom in bovenstaande voorbeelden klopt echter wel degelijk. Het is inderdaad zo dat in sommige gevallen de uitkomst van de beslissingsboom tegenintuïtief lijkt. We onderstrepen dan altijd dat de beslissingsboom wetenschappelijk gevalideerd werd. Onderzoek wijst uit dat door toepassing van de boom de meest correcte codering bekomen wordt.

7.2.2 Voorbeelden

7.2.2.1 Maaltijdbereiding

Het is donderdag. Ik scoor de voorbije 3 dagen. Maaltijdbereiding bestaat uit 3 maaltijden waarbij in de praktijk vaak een onderscheid is tussen enerzijds het ontbijt en de avondmaaltijd en 's middags de warme maaltijd.

Je bekijkt het item maaltijdbereiding per dag, en geeft geen score individueel voor de broodmaaltijden en de warme maaltijden apart om dan de beslissingsboom te gebruiken. Het item maaltijdbereiding bestaat uit verschillende subtaken zoals plannen van de maaltijd, ingrediënten bijeenbrengen, boterhammen smeren, groenten snijden, koken, etc. Je beschouwt deze dus allemaal om tot een score te komen per dag en ziet broodmaaltijden en warme maaltijd niet als aparte activiteiten. Dit in tegenstelling tot toiletgebruik waarbij elk toiletbezoek een aparte activiteit is.

De beslissingsboom is in eerste instantie ontwikkeld voor ADL. We gebruiken deze dus vooral wanneer er variatie in functioneren is bij ADL taken. Als er een duidelijk patroon is tussen verschillende keren dat de activiteit voorkwam (de ene keer of de ene dag verschillend van de andere), mag je de beslissingsboom wel gebruiken bij IADL taken.

In het huidige voorbeeld: Bij maaltijdbereiding wegen de broodmaaltijden minder zwaar door dan de warme maaltijden. Als de persoon de broodmaaltijden zelfstandig doet, maar voor de warme maaltijd gaat eten in een dienstencentrum scoor je voor die dag maximale hulp.

Wanneer de persoon de broodmaaltijden zelfstandig doet en ook zelf kookt zonder hulp/toezicht, dan scoor je voor die dag zelfstandig.

Situatie 1: Op ma en wo: eten in dienstencentrum (bv. maximale hulp) en dinsdag zelf thuis maaltijden bereiden.

Maximaal – zelfstandig – maximaal -> maximaal

Situatie 2: idem maar ook op dinsdag dienstencentrum.

Maximaal – maximaal – maximaal -> maximaal

Uitbreiding (situatie 3): We scoren de vrouw. Zij is het meest zorgafhankelijk. Ontbijt en avondeten doet ze zelfstandig. 's Middags op maandag kant-en-klare maaltijden die zij opwarmt (dagscore: zelfstandig), dinsdag: boterhammen (zelfstandig) en woensdag kant-en-klare maaltijden die de man opwarmt (dagscore: maximaal). Welke score beseffende dat de man de maaltijden woensdag heeft opgewarmd omwille van een taakverdeling en niet per sé omdat ze het niet zou kunnen. Moeten we hier zeggen: De motivatie speelt geen rol bij 'uitvoering'. De vrouw heeft 1 x hulp gekregen van haar man (1 x maximale hulp op 9 maaltijden -> het is in feite 1 x maximale hulp op 3 scores maaltijdbereiding in de referentieperiode). Gebruik je dan de beslissingsboom en scoor je maximale hulp voor maaltijdenbereiding? Dat lijkt er wat over. Je kijkt inderdaad naar de hulp die geboden werd de afgelopen 3 dagen, onafhankelijk van de moeite die het gekost heeft of feit dat de persoon het wel zou kunnen maar geen zin in had. Na gebruik van de beslissingsboom zal je in deze situatie inderdaadeten

maximale hulp scoren bij uitvoering. Anderzijds kun je dit verduidelijken bij de 'mogelijkheden' waar ze dan zelfstandig zou kunnen scoren want die ene keer zou ze het ook zelfstandig kunnen. Klopt, dit kan je dan inderdaad bij mogelijkheden scoren.

7.2.2.2 Huishoudelijke taken

Ook deze taak bestaat uit verschillende componenten. Stel donderdag score.

Referentieperiode laatste 3 dagen. Maandag gezinszorg: uitgebreide hulp bij opruimen in de woning, dinsdag schoonmaakhulp: maximale hulp en woensdag: was en strijk met moeite maar zelfstandig. Dagelijks kan ze de tafel dekken en afruimen op zelfstandige wijze.

Redenering: Gezien de dagelijkse verschillen bij de uitvoering van de subtaken zeker de beslissingsboom hanteren. Dus 2 x in het groepje van 4 (toezicht, beperkte hulp, uitgebreide hulp en maximale hulp). Daarvan de minst zware nemen dus eindscore: uitgebreide hulp.

Klopt deze redenering?

Nee, huishoudelijk werk is net als maaltijdbereiding een IADL activiteit. Het bestaat uit verschillende subtaken, je neemt deze subtaken allemaal onder beschouwing om een score te geven. Je kijkt dus naar hoeveel subtaken de persoon zelf nog opneemt (meer of minder dan de helft). In tegenstelling tot maaltijdbereiding (dat een IADL activiteit is dat je per dag kan beschouwen), is huishoudelijk werk een IADL activiteit dat bestaat uit subtaken die over meerdere dagen gespreid kunnen zijn (idem bv. bij item financieel beheer en boodschappen). In huidige casus neemt de persoon wel nog wat huishoudelijke taken op (was/strijk/tafel opruimen/beetje opruimen?/bed opmaken?), maar twijfel ik of dit 50% van de taken is, dus twijfel tussen uitgebreide en maximale hulp. Bij twijfel mag je de hoogste score nemen.

Als er een duidelijk verschil is in functioneren over dagen heen, mag je bij IADL wel de beslissingsboom gebruiken. Mocht de persoon bijvoorbeeld op bepaalde dagen dermate vermoeid zijn dat hij/zij het bed niet uitkomt en geen enkele huishoudelijke taak op zich neemt, terwijl op andere dagen hij/zij wel een bepaald percentage taken doet, dan kan je spreken van een variatie in functioneren en de beslissingsboom gebruiken.

7.3 Hoe scoor je 'moeite'?

Moeite met het uitvoeren van IADL taken kan je inderdaad meenemen bij het coderen van de mogelijkheden. In de casus die je hier beschrijft functioneert de persoon eigenlijk boven zijn mogelijkheden, en is meer hulp wenselijk. Bij 'mogelijkheden' codeer je dan de hulp die nodig zou zijn om de taak (zonder grote moeite) uit te voeren.

Bij het coderen van 'uitvoering' hou je geen rekening met moeite, en zal je hem dus zelfstandig scoren.

7.4 Hoe scoor je de mogelijkheden van een persoon: aandachtspunten

7.4.1 Hoe scoor je bij mogelijkheden mannen die bepaalde zaken nooit geleerd hebben? Bijvoorbeeld item huishoudelijk werk: strijken,...?

Je moet je baseren op de afgelopen 3 dagen.

Ook al zou de persoon het op langere termijn kunnen leren, de afgelopen 3 dagen zou deze persoon hulp nodig gehad hebben om vb deelaspect strijken tot een goed einde te brengen.

Bevraag bij de persoon wel alle verschillende deelaspecten van een item. Misschien heeft hij

ook nooit gestofzuigd maar schat hij wel in dat hij dit stukje toch zou kunnen doen? Wat met de was, afwas, afstoffen, bed opmaken, opruimen, dekken/afruimen van de tafel?

7.4.2 Startpunt= norm van de persoon

Je bekijkt altijd mogelijkheden t.o.v. de norm die de persoon nastreeft/wil nastreven.

Is de zorgbehoevende tevreden met 'gebruikelijke' situatie?

JA: Enkel nagaan bij mogelijkheden wat persoon nodig heeft om die norm te bereiken.

- Maaltijdbereiding: traiteurmaaltijd → Welke hulp heeft de persoon nodig om een traiteurmaaltijd aan huis te bestellen?
- Huishoudelijk werk: rommelig huishouden → Welke hulp heeft de persoon nodig om deze 'rommelige norm' te bereiken?
- Boodschappen: online boodschappen=fysieke boodschappen → Welke hulp heeft de persoon nodig om online boodschappen te doen?

→ **uitzondering:** bij vertroebeld beoordelingsvermogen (dementie, psychische kwetsbaarheid) mag je zelf een 'normale norm' naar voor schuiven vanuit je hulpverlenersperspectief.

- Vb. financieel beheer: als persoon in financiële moeilijkheden zit maar niets uit handen wil geven mag je als hulpverlener als norm 'een gezonde financiële situatie/opvolging' voorop stellen. Stel je dan de vraag: welke hulp is nodig om dit te bereiken?
- Vb. trappen: persoon loopt groot risico om te vallen bij het nemen van de trap maar staat erop dit toch zelfstandig te doen. Ook hier mag je vanuit je hulpverlenersperspectief de norm 'veilig trappen opgaan' hanteren bij mogelijkheden waarbij je nagaat welke hulp nodig is om de persoon veilig de trap te laten op/afgaan.

→ **aandachtspunt:** ga na wat de achterliggende norm is

- Vb. financieel beheer: zorgbehoevende doet niets zelf en is hier helemaal tevreden over. Je bekijkt hierbij toch wat de mogelijkheden zijn van de zorgbehoevenden mocht de hulp wegvallen? Norm=financieel beheer wordt goed opgevolgd (niet: mantelzorger doet financiën), welke mogelijkheden heeft persoon zelf om dit te doel te bereiken?

NEE: In bovenstaande voorbeelden ga je dan de mogelijkheden na van de norm die de persoon wil nastreven.

Bij volgende items bij mogelijkheden enkel kijken naar wat gebruikelijk is voor de zorgbehoevende conform zijn norm

- Vervoer: enkel verplaatsingen mbv mantelzorger met auto? Niet openbaar vervoer bekijken
- Huishoudelijk werk: geen strijk? Deelaspect strijken niet bekijken

→ MAAR wel bekijken indien persoon toch graag openbaar vervoer zou willen gebruiken, zou willen strijken

NUANCE: bij volgende items bevraag je de volledige itemdefinitie: ook indien deelaspect niet gebruikelijk is in dagelijks leven van de zorgbehoevende.

- Trappen: OOK trappen buitenshuis → Indien zorgbehoevende zelden buiten komt ga je TOCH bevragen bij mogelijkheden hoe persoon trappen buitenshuis zou nemen.

- Telefoongebruik: OOK contact naar hulpverlener → Indien zorgbehoevende zelden belt naar hulpverlener TOCH bevragen bij mogelijkheden hoe persoon naar hulpverlener zou bellen
- Geneesmiddelenbeheer: indien zorgbehoevende nooit pilletjes neemt → bij mogelijkheden ga je TOCH bevragen of de persoon zelfstandig bijvoorbeeld een dafalgan zou kunnen innemen.

7.4.3 Goede/slechte dagen

- Vb: functioneren bij chemokuur wisselt week om week. Een BelRAI afname is altijd een foto van het functioneren. Functioneren kan fluctueren, en bij sterke fluctuatie kan een herinschaling nodig zijn. Hetzelfde principe van goede/slechte dagen is van toepassing. Bij uitvoering kijk je naar het functioneren binnen de referentieperiode (van 3 dagen tot max. 1 week indien functioneren niet representatief is). Bij mogelijkheden neem je het hulpverlenersperspectief in en kijk je naar wat een persoon zou kunnen tijdens een normale/doorsnee dag. De baseline van een 'normale dag' kan zowel goed, als slecht zijn. Dit is zeer casusafhankelijk.
- Het is niet de bedoeling de beslissingsboom te gebruiken bij mogelijkheden (IADL) omv slechte/goede dagen
 - o Maak zelf een inschatting wat een persoon op een 'normale/doorsnee' dag zou kunnen doen per item.
 - o Vb. persoon krijgt chemobehandeling: als je een inschaling doet en de persoon heeft net een goede dag gehad.
Uitvoering: observeer hoe de laatste drie dagen zijn verlopen (afwijking referentieperiode mag indien laatste 3d niet representatief zijn)
Mogelijkheden: scoor volgens een 'normale/doorsnee' dag.
Maak een inschatting vanuit jouw hulpverlenersperspectief.

7.5 Maaltijdbereiding

7.5.1 Traiteurmaaltijd <>kant en klare maaltijd

Hier zit een belangrijk verschil. In het geval van opwarmen van kant-en-klare maaltijden uit de winkel, scoor je zelfstandig. Het verschil zit hem in het feit dat kant-en-klare maaltijden voor iedereen beschikbaar zijn, terwijl maaltijden door thuishulp bereid of door traiteur aan huis bezorgd gepersonaliseerde maaltijden zijn. Indien ze speciaal voor de persoon in kwestie bereid werden, scoor je het als hulp.

7.5.2 Sondevoeding

- Hoe scoor je een persoon die sondevoeding krijgt?

Indien de persoon énkél sondevoeding krijgt scoor je bij uitvoering en mogelijkheden 'activiteit kwam niet voor'

7.5.3 Tafel klaarzetten

- Scoor je het klaarzetten van de tafel?

Het dekken en afruimen van de tafel hoort niet thuis onder maaltijdbereiding, maar onder huishoudelijk werk. Het op tafel zetten van de potten en pannen (met eten) en het keukengerei (pollepel, etc.) valt wél onder maaltijdbereiding. Het opscheppen van het eten valt onder 'eten'.

7.5.4 Dagelijks eten in een restaurant (incl. lunchgarden)

HULP

Persoonsgebonden
Niet voor iedereen beschikbaar
Op maat (gericht op specifieke doelgroep)

- Familielid/verzorgende kookt thuis/warmt maaltijd op
- Zelfstandig opwarmen van maaltijd die door familielid/verzorgende gekookt werd
- Gaan eten in restaurant van dienstencentrum
- Maaltijden aan huis door traiteurdienst van OCMW of private traiteur (contract afgesloten)

GEEN HULP

Voor iedereen vrij toegankelijk

- Kant-en-klare maaltijd zelfstandig opwarmen
 - Dagelijks aanbod voor iedereen
 - 'uit de toog' mee te nemen van slager/traiteur/supermarkt/...
- Gaan eten in een normaal restaurant
- Deliveroo/Take-away koeriers brengen bestelde maaltijd van dagaanbod van restaurant

7.5.5 Geen norm opleggen

Ook al eet iemand snoepgoed, dan bekijk je de manier hoe dit wordt klaargezet bij maaltijdbereiding.

7.5.6 Iets uit koelkast nemen= deelaspect

Het uit de koelkast nemen van een gerecht en het opwarmen van maaltijden zijn deeltaken die we mee scoren onder maaltijdbereiding.

7.6 Huishoudelijk werk

7.6.1 Verschil niet kunnen strijken/ strijken niet belangrijk vinden

Je gaat uit van de norm van de persoon. Indien een persoon strijken van kledij niet nodig vindt, dan hou je geen rekening met deze deeltaak bij de codering van huishoudelijk werk. Indien de persoon het wel belangrijk vindt dat de kledij gestreken is, codeer je wel de hulp die hierbij nodig is.

7.6.2 Vanaf wanneer mag je afwijken van norm cliënt (owv verwaarlozing huishouden)?

Wat scoor je indien er stoelgang/uitwerpselen van dieren/ muizen aanwezig zijn? Of een muizen probleem in stand gehouden wordt doordat er kruimels en etensresten in de woning

liggen? Kan je dit ook scoren bij een gevaar voor zichzelf? Of indien cliënt niet alleen woont, gevaar voor anderen? Dit gezien deze problematiek toch wel een invloed heeft op de gezondheid van de bewoners en eventueel de burens.

Voor personen waar het beoordelingsvermogen vertroebeld is door ziekte, bijvoorbeeld iemand met dementie of een psychische problematiek, kan je bij mogelijkheden wel de hulp scoren die nodig is om de activiteit uit te voeren ook al geeft die persoon aan dat hij/zij geen probleem heeft. Je maakt als hulpverlener een inschatting of er sprake is van een reëel gevaar. Dit is het geval in zeer onhygiënische en onveilige toestanden.

7.6.3 Wasserij

Wat indien de was door een wasserij wordt opgehaald en gewassen en gestreken de was terug brengt?

De was is maar een deelaspect van huishoudelijk werk. Je kijkt ook nog naar de andere taken vooraleer een score toe te kennen.

De wasserij codeer je als hulp, net zoals je een poetsvrouw codeert als hulp bij huishoudelijk werk.

7.6.4 Klaarzetten tafel

Het dekken en afruimen van de tafel hoort niet thuis onder maaltijdbereiding, maar WEL onder huishoudelijk werk. Het op tafel zetten van de potten en pannen (met eten) en het keukengerei (pollepel, etc.) valt wél onder maaltijdbereiding. Het opscheppen van het eten valt onder 'eten'.

7.6.5 Gebruik geheugensteuntjes

De cliënt doet zaken zelf maar heeft hierbij wel begeleiding van vooropgestelde briefjes nodig voor elke stap. Valt dit onder Hulp beperkt tot klaarzetten gezien er niemand aanwezig is tijdens de uitvoering of toch toezicht of beperkte hulp?

Dergelijke geheugensteuntjes zijn hulpmiddelen, en geven aanwijzingen dat er problemen zijn met het procedureel geheugen. Het gebruik van dit hulpmiddel ga je echter niet scoren. Dus als een persoon met behulp van deze briefjes zelfstandig het huishouden kan doen, scoor je zelfstandig.

7.6.6 Mogelijkheden scoren

Om mogelijkheden te gaan scoren, moeten we kijken naar welke en hoeveel hulp mevrouw nodig zou hebben om alle taken goed uit te voeren. Hier kijken we wel naar de kwaliteit van de taken. Als de persoon duidelijk meer hulp nodig heeft om deze taken goed te voltooien, zal je hier een meer afhankelijke score gaan geven.

7.7 Financieel beheer

7.7.1 Taalprobleem

Persoon die geen Nederlands begrijpt/spreekt: Je mag een taalprobleem niet scoren

Voorbeeld: financieel beheer heeft afgelopen 3d enkel plaatsgevonden in het Nederlands, wat voor problemen zorgde.

Dit is een (eerder uitzonderlijke maar) netelige kwestie, die zich ook kan voordoen bij telefoongebruik. De houding hiertegenover is dat je in dit geval 'activiteit kwam niet voor' scoort voor uitvoering, aangezien de activiteit niet voorkwam in de moedertaal van de cliënt. Dit zal echter nog besproken worden met het InterRAI training comité. Indien dit alsnog zou veranderen brengen we de trainers hiervan op de hoogte.

Voor mogelijkheden codeer je uiteraard hoe de persoon de activiteit kan uitvoeren in zijn/haar moedertaal.

7.7.2 Voorbeelden

Persoon geeft aan dat alles via domiciliering gebeurt

Ze doet nog wel een specifieke cashbetaling zelf (bakker)

Andere facturen worden vermoedelijk door mantelzorgers opgevolgd

Mbt beheer/overzicht op de rekening: persoon geeft dit niet aan dit op te volgen maar kan wel perfect de prijs van de zorgflat meegeven en vult erbij aan dat er van haar pensioen hierdoor niet veel overblijft.

Als enkel de cash betaling nog zelf uitgevoerd wordt is het bij uitvoering maximale hulp. Belangrijk: vraag voldoende door met betrekking tot beheer van facturen en rekeningen. In de casus worden andere facturen 'vermoedelijk' door mantelzorgers opgevolgd. Het zou goed zijn dit zeker te weten, en zicht te hebben hoe uitgebreid deze opvolging is. Legt persoon bv. wel nog de facturen klaar voor de mantelzorger om te betalen, weet hij/zij welke prioritair zijn om te betalen?

Voorbeeldsituatie 2:

Zelfde situatie als hiervoor maar mbt beheer/overzicht op rekening: rekeninguittreksels niet weten liggen maar wel weten wat pensioen is, kosten van 'nieuw gebit'

Het is belangrijk goed zicht te hebben op het feit of de zorgbehoevende beseft heeft van alle maandelijkse in- en uitgaven en hoeveel er ongeveer op haar rekening staat. Weten hoeveel huur ze betaalt en hoeveel haar pensioen bedraagt is niet voldoende. Als ze goed opvolgt welke facturen nog moeten betaald worden door de mantelzorger en ze dus een globaal beeld heeft van haar inkomsten en kosten dan zou je hier uitgebreide hulp scoren. Dit lijkt bij bovenstaande casus echter niet het geval, dus dan zou ik hier opnieuw maximaal coderen.

7.8 Geneesmiddelenbeheer

7.8.1 Totale afhankelijkheid (Nieuwe richtlijn vanaf 24/6/2021)

Totale afhankelijkheid wordt gecodeerd wanneer de medicatie in de mond van de betrokkene wordt gelegd en de betrokkene enkel nog de medicatie (kauwt en) doorslikt. Uiteraard is dit

enkel het geval wanneer de betrokkene geen enkele andere deeltaak opneemt.
Kauwen en doorslikken worden hier beschouwd als een automatisme.

7.8.2 Medicatie op tafel/in de hand van de persoon leggen

Geneesmiddelenbeheer:

- Wanneer de medicatie voor de persoon op tafel (naast het bord) of in de hand moet worden gelegd, waarbij de persoon enkel de medicatie moet nemen en doorslikken, scoor je maximale hulp. Dit omdat het cognitieve aspect hier volledig wordt overgenomen. Hier is het geen totale afhankelijkheid omdat het brengen van het pilletje in de mond ook als deelaspect geldt.

7.8.3 Wat indien persoon geen medicatie neemt?

Voorbeeld:

Persoon neemt geen pilletjes, gebruikt geen zalf

- Score uitvoering: aknv
- Score mogelijkheden: welke vragen stel je dan? Enkel of persoon bvb zelfstandig dafalgan kan nemen? Of moet je alle mogelijke vormen bevragen: injecties, zalf aanbrengen, oogdruppels toedienen

Je maakt in dit geval als zorgverlener een inschatting van de mogelijkheden van de cliënt met betrekking tot 'gebruikelijke medicatie' voor de persoon, of dus medicatie die de persoon ooit wel al eens genomen heeft. In de meeste gevallen zal dit inderdaad voornamelijk gaan over eenvoudig/basis beheer, zoals het nemen van orale medicatie en aanbrengen van een zalf. Je kan bijvoorbeeld nagaan hoe iemand een antibioticakuur zou kunnen uitvoeren. Vergeet ook niet na te gaan of de persoon voorschriften zou kunnen regelen, en de cognitieve aspecten van het medicatiebeheer zou kunnen opnemen (dosis, tijdstip, soort medicatie correct innemen, ...).

Het is niet de bedoeling dat je nagaat of iemand een injectie zou kunnen zetten, als de persoon dat nog nooit heeft gedaan. Denk hierbij aan het coderen van mogelijkheden bij 'vervoer', waar je ook de optie openbaar vervoer niet mee in rekening brengt bij een persoon die nog nooit het openbaar vervoer heeft genomen.

7.8.4 Casus Jan de Witte

In de casus neemt meneer naast het innemen van de medicatie ook het cognitieve aspect (weten wanneer welke medicatie moet genomen worden) wel zelf nog op. De medicatie wordt enkel op wekelijkse basis in een medicatiedoos klaargelegd. Het is niet zo dat bv. bij elke maaltijd de in te nemen pilletjes naast het bord worden klaargelegd (en dus het cognitieve aspect van wanneer welke medicatie innemen wordt overgenomen). Daarom gaan we niet maximale hulp coderen maar wel uitgebreide hulp.

7.8.5 Persoon is zich niet bewust van welke pillen hij inneemt

Niet weten wat voor pilletje je inneemt, maar wel zelfstandig op juiste tijdstip juiste hoeveelheid uit klaargezet doosje nemen=hulp beperkt tot klaarzetten. Het niet weten wat de medicatie is wordt niet gescoord.

7.8.6 Pilletjes worden klaargezet én voorschriften worden voor de persoon opgevraagd, innemen medicatie doet persoon zelf

Én klaarzetten én voorschrift wordt door mantelzorger opgevolgd= uitgebreide hulp

7.8.7 Persoon neemt geen medicatie maar zou dit wel moeten doen

Uitvoering: activiteit kwam niet voor

Mogelijkheden: bevraag of persoon zelfstandig een dafalgan zou kunnen innemen.

7.8.8 Hulp bij het inwrijven van lotion o.w.v. ziekte

Wanneer er lotion wordt aangebracht op medisch advies, dan scoor je dit onder het item geneesmiddelenbeheer. Lotion wordt in dit geval gelijkgesteld aan zalf. Wanneer de lotion wordt aangebracht als onderdeel van de dagelijkse hygiënische routine (en niet op medisch advies) dan scoor je dit onder dit item. De voorbeelden in de leidraad van activiteiten dagelijkse hygiëne zijn niet exhaustief.

7.8.9 Lavement

Zet een verpleegkundige een lavement? Dit scoor je als hulp bij één deelaspect.

7.9 Telefoongebruik

7.9.1 Hulp beperkt tot klaarzetten

Enkel aanreiken van nummer

7.9.2 Beperkte hulp

Nummer intoetsen en vervolgens doet de persoon alles zelfstandig

7.9.3 Voorbeeld

Score 'mogelijkheden': Persoon met hoorapparaat waarvan het apparaat meestal niet werkt. Enkel het gehoor is niet oké, persoon heeft dus hulp nodig om telefoongesprekken te voeren. Ze zou wel zelf nummer kunnen opzoeken/intoetsen.

Bij telefoongebruik heb je het technische (nummers intoetsen), fysieke (gehoor en spraak) en cognitieve (gesprek kunnen voeren) aspect. Ik zou in deze situatie uitgebreide hulp coderen, aangezien de persoon de technische handelingen wel kan uitvoeren, alsook het cognitieve aspect wordt niet overgenomen (de persoon is in staat een gesprek te voeren, mits de mantelzorger als 'tolk' fungeert en de boodschap luider brengt). Indien er wel ook hulp nodig is bij het cognitieve aspect (bv. mantelzorger zal naar externe diensten bellen) dan scoor je hoger.

7.10 Vervoer

7.10.1 Uitgebreide/Maximale hulp/totale afhankelijkheid

vervoer door echtgenote, meneer mag niet met auto rijden door medische situatie. Naar auto stappen/instappen doet meneer zelfstandig. Oriëntatie is erg slecht, vindt zijn auto ook niet op de parking.

Bij het item vervoer moeten we rekening houden met 3 grote aspecten: 1) het vervoer zelf (rijden of vervoerd worden), 2) het cognitieve aspect: het regelen van het vervoer en het uitzoeken van de route, en 3) het fysieke aspect: het uit huis komen, het in-en uitstappen, het vastklikken van de gordel, enz.

Het klopt inderdaad dat van zodra iemand altijd vervoerd moet worden (door mantelzorg of speciale dienst), dat je minstens uitgebreide hulp scoort. Als er daarboven ook hulp wordt gegeven bij het cognitieve en/of het fysieke aspect, codeer je maximale hulp (persoon doet nog een kleine deeltaak zelf) of totale afhankelijkheid (persoon doet helemaal niets meer). Alles hangt dus af van welke taken meneer nog op zich kan nemen.

7.10.2 Hulpmiddel/hulp

Vervoer voor iedereen toegankelijk = hulpmiddel

Let wel op! Er is een uitzondering: indien meneer een taxi of openbaar vervoer neemt (= hulpmiddel) en geen hulp nodig heeft bij het regelen en het in-en uitstappen, dan scoort hij zelfstandig.

Als je ergens lid van moet zijn=hulp

Hulp door mindermobielen centrale, vervoer via ziekenfonds

7.10.3 Gordel aandoen=deelaspect

- Stel persoon wordt volledig in de auto gedragen maar kan nog wel zelf zijn/haar gordel aandoen: is dit een deelaspect waardoor je maximale hulp ipv totale afhankelijkheid scoort?

Het aandoen van de gordel is inderdaad een deeltaak van vervoer. Als de persoon (enkel) dit nog zelf kan, scoor je geen totale afhankelijkheid, maar maximale hulp.

7.10.4 Minder mobielen centrale

Bijv. wordt de persoon altijd vervoerd door MMC, en is het openbaar vervoer geen optie, scoor je minimaal uitgebreide hulp. Want persoon is altijd afhankelijk van MMC om vervoerd te worden. Bekijk de andere deelaspecten (vervoer organiseren, verplaatsing vanuit het huis naar de auto, zichzelf in de auto zetten, gordel aandoen) om te bepalen of je uitgebreide/maximale hulp/totale afhankelijkheid scoort.

7.10.5 Verschil taxi-bus-elektrische scooter

Een taxi stel je gelijk aan het nemen van openbaar vervoer. Dit is een dienst die voor iedereen beschikbaar is en wordt aanzien als een hulpmiddel. Indien je dus de taxi zelfstandig kan regelen, en geen hulp nodig hebt bij in- en uitstappen, zal je zelfstandig scoren. Een verzorgende die de persoon vervoert is geen dienst die voor iedereen toegankelijk is, dit is persoonsgebonden. Daarom zal je een verzorgende die rijdt wel scoren als hulp. Iemand die zonder hulp met een elektrische scooter rijdt, scoort zelfstandig.

7.10.6 Personen in armoede die geen auto kunnen kopen

Vraag – vervoer: bij gezinnen in kansarmoede als ze geen auto kunnen kopen door het financiële aspect. Hoe scoor je uitvoering en mogelijkheden?

Algemene principes

- Je gaat niet uit van “als dan” redeneringen
- Je scoort in het heden: sterk individueel bepaald: Geen auto/rijbewijs/gebruik openbaar vervoer/....
- Focus op het huidige functioneren, zonder rekening te houden met achterliggende oorzaak
- Mogelijkheden: Stel dat de hulp wegvalt in de **huidige situatie**

7.11 Boodschappen

7.11.1 Scoor je een cashbetaling?

Een onderdeel van boodschappen is het kunnen betalen in de winkel. Als dit overgenomen wordt/hulp bij geboden wordt, kan een persoon niet meer zelfstandig scoren bij boodschappen. Je scoort dit dus dubbel, zowel bij boodschappen, als bij financieel beheer.

7.11.2 Scores

Beperkte hulp : vb het opmaken van het boodschappenlijstje is een kleine taak, als dit overgenomen wordt, scoor je beperkte hulp.

Totale afhankelijkheid: vb als de cliënt enkel mee naar de winkel gaat als uitstap? Bv bij cliënt met dementie. Cliënt zelf stelt geen enkele handeling.--> Als de persoon geen enkele taak opneemt (bv. niets uit de rekken haalt, niets wegzet, niet aangeeft wat hij graag zou kopen, etc.) dan scoor je totale afhankelijkheid.

7.11.3 Score uitvoering/mogelijkheden

Bij uitvoering kijk je niet naar de kwaliteit van de uitvoering van die kleine taak.

Bij mogelijkheden kan je hier wel rekening mee houden. Als de uitvoering van de kleine taak (boodschappenlijstje) dermate slecht is, dat de betrokkene dit eigenlijk niet meer zelf kan

opnemen, kan je hier totale afhankelijkheid coderen. Op die manier geef je aan dat haar mogelijkheden lager liggen dan de huidige uitvoering.

7.12 Trappen

7.12.1 Transfer van rolstoel naar traplift scoren?

Je scoort alle toezicht en/of hulp die geboden wordt bij het gebruik van de traplift, inclusief het op- en afstappen.

Het 'gebruik van de traplift', is geen item op zich, er wordt dus niet expliciet aangegeven of er al dan niet moet gekeken worden naar de transfer. De traplift is hier een hulpmiddel, en je kijkt naar de hulp die geboden wordt bij het gebruik van het hulpmiddel. Het op- en afstappen vallen onder het gebruik van het hulpmiddel.

Voorbeelden:

- Als de persoon door 1 hulpverlener wordt begeleid om in/uit de traplift te gaan waarbij hij zelf zijn hand naar de knop kan brengen om de lift te bedienen. Hoe zou je dit scoren?
Indien de hulpverlener gewichtsondersteuning biedt, scoren we uitgebreide hulp, anders beperkte hulp.
- Wat indien 2 hulpverleners de persoon moeten helpen plaats te nemen in de traplift. Indien beide hulpverleners hierbij gewichtsondersteuning bieden scoren we maximale hulp.

Waar komt 'transfer' tot uiting in de screener?

Bij zich verplaatsen, toiletgebruik en persoonlijke hygiëne (indien dagelijks wassen in de douche/bad) worden transfer NIET meegerekend.

Echter, niet enkel bij gebruik van een traplift, maar bijvoorbeeld ook bij vervoer, zal je transfer meerekenen als een onderdeel van het in/uit het voertuig stappen komen: van rolstoel naar auto en omgekeerd bijvoorbeeld.

7.12.2 Geen trappen mogen doen

vb persoon mag op doktersvoorschrift de trap niet nemen.

Indien de persoon tijdelijk geen trappen kan of mag nemen omwille van bijvoorbeeld een operatie, score je bij mogelijkheden 'totale afhankelijkheid'. Maar in dit geval beperk je de geldigheidsduur van het zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in tijd, gezien het geen stabiele situatie is waar het functioneren mogelijk op korte termijn kan evolueren.

8 Module ADL

8.1 Beslissingsboom

Wanneer moet je deze toepassen?

Als er variatie is in de uitvoering van de **volledige activiteit (begin tot einde)** in de afgelopen 3 dagen dien je de verschillende scores van uitvoering te bekijken met de beslissingsboom om tot 1 score te komen.

Wanneer er variatie is in uitvoering **tussen deelaspecten** van een item bepaal je een score uitvoering adhv het aantal deelaspecten dat de persoon nog zelfstandig doet.

(beperkte hulp: 1 deelaspect hulp, uitgebreide hulp <50% hulp, max. hulp >50%hulp, tot.afh. 100%hulp) en **NIET adhv de beslissingsboom**

(gebruik beslissingsboom binnen module IADL: lees de toelichting bij deze module)

Bijkomende toelichting:

Items ADL: persoonlijke hygiëne

- Men ziet dit item als een item dat 1x per dag voorkomt
- Als er variatie is in de uitvoering van de volledige activiteit (begin tot einde) tussen 3 afgelopen dagen dien je de verschillende scores van uitvoering te bekijken met de beslissingsboom.

Items ADL: eten, verplaatsen, toiletgebruik

- De VOLLEDIGE activiteit (de volledige itemdefinitie) komt in zijn geheel meerdere keren voor per dag
- Als er variatie is in de uitvoering van de volledige activiteit (begin tot einde) dien je de 3 meest afhankelijke momenten van uitvoering te bekijken van de afgelopen 3 dagen met de beslissingsboom.

Vb. toiletgebruik

Volledige activiteit toiletgebruik

- voor urine kwam 2x/dag voor: maximale hulp
- voor stoelgang kwam 1x voor: zelfstandig
→beslissingsboom: maximale hulp

8.1.1 Beslissingsboom leidt tot onrechtvaardige scores?

Het KCD heeft aanvullend nog volgende toelichting bezorgd m.b.t. bedenking dat het werken met de beslissingsboom kan leiden tot onrechtvaardige scores:

Voorbeelden: wanneer de 3 meest afhankelijke scores zijn:

- *hulp beperkt tot klaarzetten – maximale hulp – hulp beperkt tot klaarzetten
→beslissingsboom= **maximale hulp***
- *Maximale hulp – toezicht – maximale hulp →beslissingsboom= **toezicht***

Lijkt paradoxaal, want een grotere zorgbehoevendheid leidt tot een minder zware score. De toepassing van de beslissingsboom in bovenstaande voorbeelden klopt echter wel degelijk. Het is inderdaad zo dat in sommige gevallen de uitkomst van de beslissingsboom tegenintuïtief lijkt. We onderstrepen dan altijd dat de beslissingsboom wetenschappelijk gevalideerd werd. Onderzoek wijst uit dat door toepassing van de boom de meest correcte codering bekomen wordt.

8.1.2 Voorbeelden

8.1.2.1 Toiletbezoek

Het is donderdag. Ik scoor de voorbije 3 dagen.

Situatie 1: Elke dag 4 x toiletbezoek urine: zelfstandig en 1 x/dag toiletbezoek stoelgang: ma en wo uitgebreide hulp en dinsdag zelfstandig.

Situatie 2: idem maar ook op dinsdag uitgebreide hulp.

Je gebruikt sowieso de beslissingsboom, aangezien er in de referentieperiode een variërend niveau van functioneren is wat betreft toiletgebruik. Er zit namelijk variatie tussen urine en stoelgang. Je beschouwt elk toiletbezoek apart. Indien je merkt dat er tussen de verschillende toiletbezoeken in de referentieperiode een variërend niveau van functioneren is, gebruik je de beslissingsboom. Je brengt dan alle toiletbezoeken in kaart uit de referentieperiode en kijkt naar de 3 meest afhankelijke scores.

Situatie 1: 3 meest afhankelijke scores: uitgebreid – uitgebreid – zelfstandig -> beslissingsboom: uitgebreid

Situatie 2: 3 meest afhankelijke scores: uitgebreid – uitgebreid – uitgebreid -> beslissingsboom: uitgebreid

De opsplitsing tussen urine en stoelgang in de oefeningen op de slides van de opleiding dient vooral als voorbeeld van een variërend niveau van functioneren bij het item toiletgebruik. Er kan variatie zitten tussen toiletbezoeken urine en stoelgang, maar evenzeer kan er variatie zitten tussen urinetoiletbezoeken of stoelgangtoiletbezoeken apart. Bv. de ene dag was de persoon dermate vermoeid dat elk toiletbezoek (ongeacht of dit urine of stoelgang was) moeilijk ging en hulp bij nodig was, terwijl de andere dag kan hij elk toiletbezoek zelfstandig. De opsplitsing urine en stoelgang hoef je dus niet standaard te maken. Dit was louter illustratief als toepassing van de beslissingsboom.

Uitbreiding (situatie 3): Stel dat in dezelfde situatie de persoon de voorbije 3 dagen problemen had met de stoelgang en de laatste keer hiervoor naar het toilet was geweest op zondag. Zeg je dan voor 'stoelgang': 'kwam niet voor' en voor urine 'zelfstandig'. Hoe ga je dit in 1 score zetten? Ik veronderstel dat je dan gezien de relevantie de referentieperiode gaat uitbreiden. Aangezien er dan voor 'toiletbezoek' stoelgang 'uitgebreide hulp' nodig is scoor je volgens de beslissingsboom op toiletbezoek dus ook uitgebreide hulp.

Jouw redenering klopt. Als er voor stoelgang steeds hulp nodig is, maar dit de afgelopen 3 dagen toevallig niet voorkwam, mag je uitbreiden tot een week zodat je een representatieve weergave hebt van het functioneren.

8.2 Hoe scoor je 'moeite'?

Bij ADL taken kan je de moeite niet scoren.

8.3 Gewichtsondersteuning

- **Vraag** - Moet bij het item **toiletgebruik** ook rekening gehouden worden met **gewichtsondersteuning**?
- *vb iemand moet verschoond worden. Krijgt hierbij hulp en 1 been moet opgetild worden omwille van een halfzijdige verlamming, het andere kan de persoon zelf. De rest van het toiletgebruik kan de persoon zelf. Mag je hier dan coderen uitgebreide hulp omdat er gewichtsondersteuning is voor 1 been?*

Voorlopig standpunt: enkel gewichtsondersteuning bij:

- ADL zich verplaatsen
- IADL Trappen

8.4 Persoonlijke dagelijkse hygiëne

8.4.1 Waar trek je de grens tussen wekelijks en dagelijks toilet?

Als er 1 of 2x per week een verpleegkundige aan huis komt die de persoon volledig wast, neem je dit dan mee in de score voor dagelijkse hygiëne?

Dit wordt NIET gezien als dagelijkse hygiëne, vaak zal verpleegkundige bij zo'n wekelijkse verzorging vnl. ook rug en voeten meenemen.

Als persoon 'geregeld gewassen wordt' en enkel omdat hij het niet ziet zitten elke dag iemand over de vloer te krijgen het af en toe zelfstandig doet mag je de hulp van de verpleegkundige wel meenemen bij dagelijkse hygiëne.

Het kwaliteitscentrum toetste dit af bij een dienst verpleging:

- "T 7" betekent dat de patiënt dagelijks gewassen wordt (of kan worden) door vpk. -> valt dus onder persoonlijke dagelijkse hygiëne. Het komt geregeld voor dat patiënt niet elke dag een vpk over de vloer wil en het af en toe dan zelf doet.
- "T 2 (2x/week) of Wekelijks toilet": dat is vnl. wassen van voeten of rug, of persoon in douche helpen. -> geen persoonlijke dagelijkse hygiëne.

Recht hebben op T2 of T7 is afhankelijk van de zorgbehoefte vastgesteld adhv de KATZ-schaal. T7 wordt meegenomen bij persoonlijke hygiëne, T2 niet.

Het kwaliteitscentrum voegde een slide toe aan de opleiding om dit te verduidelijken (dit hebben jullie niet gezien tijdens de opleiding):

Voorbeeld: Casus 'persoonlijke hygiëne'

Het zich wassen (bv. aan een lavabo, waskom) inclusief haar kammen, tanden poetsen, scheren, maquilleren, wassen en afdrogen van gezicht en handen NIET baden en douchen

Meneer Geerts wordt in week geregeld gewassen door een thuisverpleegkundige. Hij wil niet dat er elke dag iemand over de vloer waardoor hij zich op dinsdag zelf - met veel moeite - wast aan de lavabo. Op maandag en dinsdag komt er 's morgens een verpleegkundige om meneer te helpen met zijn toilet. Meneer zorgt ervoor dat alles klaar ligt en scheert zichzelf, poets zijn tanden en kamt zijn haar. Hij wast ook zelf zijn aangezicht. De verpleegkundige wast meneer zijn lichaam en helpt met afdrogen. Vandaag is het donderdag, en vul je de BelRAI Screener in.

- maandag: uitgebreide hulp
- dinsdag: zelfstandig
- woensdag: uitgebreide hulp

8.4.2 Douchen

Voorbeeld: Persoonlijke dagelijkse hygiëne: wanneer de verpleegster dagelijks langskomt om een douche te geven, dan mag dit worden meegerekend. Maar als de verpleegster dagelijks de rug komt wassen, en voor de rest doet de cliënt alles zelfstandig, dan is het beperkte hulp? Of mag je dit niet meerekenen?

Enkel bij het item 'baden en douchen' in een volledige beoordeling (bijvoorbeeld de BelRAI Home Care) wordt het wassen van de rug niet meegerekend. Deze exclusie is niet van toepassing onder het item 'persoonlijke dagelijkse hygiëne'. Aangezien dit douchemoment dagelijks plaatsvindt, gaan we dit wél gaan coderen onder persoonlijke dagelijkse hygiëne, dit is dus inclusief het wassen van de rug.

Indien de verpleegkundige bij de dagelijkse douche (= 'persoonlijke dagelijkse hygiëne') enkel het wassen van de rug op zich neemt (= verpleegkundige neemt een deeltaak over), kunnen we hier niet zelfstandig op scoren, maar eerder beperkte hulp.

8.4.3 Zichzelf aankleden/kleren klaarleggen

'zich aankleden' zit NIET in de itemdefinitie van persoonlijke dagelijkse hygiëne, deze handeling bevraag je dus **niet** om persoonlijke dagelijkse hygiëne te scoren.

Zichzelf aankleden is wel een item dat terug te vinden is in het BelRAI Homecare instrument en wordt daar dus bevraagd.

Men gaat ervan uit dat uitval op het item persoonlijke dagelijkse hygiëne ook een indicatie zal zijn voor uitval handeling 'zichzelf aankleden'.

8.4.4 Steunkousen aandoen

Valt onder 'zich aankleden': is geen deelaspect om te scoren binnen item dagelijkse hygiëne

8.4.5 voorbeeld

Persoon poetst haar tanden niet want doet haar gebit niet aan, deze morgen haar haren zelf gekamd maar doet de laatste tijd eerder niets meer volgens de mantelzorg. Haar gezicht

wassen is: afhankelijk van verpleegster want dan doet ze het soms zelf = onder toezicht en verpleging reikt alles aan.

Hoe bepaal je hier de score? Tot welke score kom je hier met de beslissingsboom?

Als de betrokkene de voorbije 3 dagen geen enkele taak heeft uitgevoerd rond persoonlijke hygiëne (geen tanden gepoetst, geen haren gekamd en geen gezicht / handen gewassen) scoor je 'activiteit kwam niet voor'.

Als er wel op sommige dagen taken werden uitgevoerd kijk je naar de hulp die daarbij geboden werd. Bijvoorbeeld:

- op maandag niets
- Op dinsdag zelf haren kammen - zelfstandig
- Op woensdag onder toezicht haren kammen en gezicht wassen – toezicht

Je doorloopt de beslissingsboom voor zelfstandig & toezicht (activiteit kwam niet voor neem je nooit mee in de boom) → toezicht.

8.5 Zich verplaatsen

8.5.1 Voorbeeld: Persoon met beenamputatie gebruikt een prothese:

- Om zich te verplaatsen moet een mantelzorger de prothese aandoen bij de zorgbehoevende: is dit hulp beperkt tot klaarzetten of al eerder beperkte hulp (aangezien het niet enkel het aanreiken van de prothese is maar ook het aandoen van de prothese)?

Het gaat in dit geval over hulp bij het gebruik van een hulpmiddel. Het aandoen van de prothese is meer dan het 'klaarzetten' ervan, dus codeer je beperkte hulp.

8.5.2 Transfer (vb gebruik tillift)

- Transfer (op stoel gaan zitten, van stoel recht komen) waar komt dit dan wel voor en kan je gaan scoren?

Transfer van/naar zit/sta wordt niet gescoord in de BelRAI Screener. Je mag dit zeker niet mee coderen bij verplaatsing en bij toiletgebruik. In de uitgebreidere beoordelingen, zoals de BelRAI Home Care bestaan hier afzonderlijke items voor.

De transfer in/uit de rolstoel wordt niet meegenomen bij de codering van het item 'zich verplaatsen'. Je hoeft dus geen rekening te houden met het gebruik van de tillift.

8.6 Eten

8.6.1 Totale afhankelijkheid (Nieuwe richtlijn vanaf 24/6/2021)

Totale afhankelijkheid wordt gecodeerd wanneer de voeding in de mond van de betrokkene wordt gelegd en de betrokkene enkel nog de voeding (kauwt en) doorslikt. Uiteraard is dit

enkel het geval wanneer de betrokkene geen enkele andere deeltaak opneemt.
Kauwen en doorslikken worden hier beschouwd als een automatisme.

8.6.2 Beperkt aantal subtaken

Het is zo dat bij eten er weinig 'subtaken' zijn, dus het onderscheid meer en minder dan de helft van de taken is moeilijker te maken. Je zal inderdaad vaak onmiddellijk maximale hulp scoren (wanneer bv. eten naar de mond gebracht wordt en de persoon hapt het eten van lepel/vork, kauwt en slikt door).

Een voorbeeld van uitgebreide hulp is wanneer altijd een hulpverlener/mantelzorgers het eten op een vork schept, maar de persoon het vork/de lepel dan wel zelfstandig naar de mond brengt. Bij beperkte hulp zou dit af en toe voorvallen. Het aanreiken van een glas zou je ook als beperkte hulp kunnen coderen. In geval het bv aanreiken van glas + af en toe opscheppen van eten op vork is, dan ga je uitgebreide hulp coderen.

8.6.3 Hulp beperkt tot klaarzetten

8.6.3.1 Openen verpakkingen, flesjes

Het openen van verpakkingen, flesjes, ... gaan we mee scoren onder het item eten (zie hiervoor ook de leidraad).

Als de zorgvrager enkel hierbij hulp ontvangt en voor de rest alle andere stappen op zelfstandige basis uitvoert, zullen we hierop 'hulp beperkt tot klaarzetten' scoren.

8.6.3.2 Vlees snijden

Indien een zorgverlener kan weggaan nadat het vlees is gesneden en de persoon kan zelfstandig eten, dan scoor je hulp beperkt tot klaarzetten. Indien na het snijden nog iemand moet blijven om toezicht, aanwijzingen of verdere hulp te bieden wordt er afhankelijk gescoord.

8.6.4 Sondevoeding (rechtzetting 13/09/2021)

Het gaat eigenlijk over die taken bij het hanteren van de sonde die de persoon zelf kan/zou kunnen opnemen. Dit gaat dan vooral over het aan- en afkoppelen van zakjes sondevoeding (en de zaken die daarrond een rol spelen). Zo bijvoorbeeld is het belangrijk na elke sondevoeding de sonde 'door te spoelen', door een spuit met water. Dit bedoelen we met het 'reinigen' van de sonde en kan de persoon ook zelf doen. Ook het toedieningskraantje en afsluitdopje vervangen kan een persoon zelf doen. Daarnaast zijn er inderdaad verpleegkundige taken zoals het aanbrengen en vervangen van de sonde, of het verzorgen van de huid waar de katheter zit. Dit neem je niet mee onder beschouwing.

Indien de persoon de sonde zelfstandig kan beheersen/gebruiken voor de deelaspecten (los van de verpleegkundige handelingen) hierboven beschreven, dan zal je 'zelfstandig' scoren en indien er hulp nodig is bij het gebruik, reinigen, ... dan scoor je de hulp.

8.6.5 Indikken eten, voedsel snijden/prakken

Je kan dezelfde redenering doortrekken voor al deze situaties: valt onder hulp beperkt tot klaarzetten.

8.7 Toiletgebruik

8.7.1 Klaarzetten toiletmateriaal

Het klaarzetten van toiletmateriaal codeer je bij toiletgebruik en als 'hulp beperkt tot klaarzetten'.

8.7.2 Transfer

- Transfer (op stoel gaan zitten, van stoel recht komen) waar komt dit dan wel voor en kan je gaan scoren?

Transfer van/naar zit/sta wordt niet gescoord in de BelRAI Screener. Je mag dit zeker niet mee coderen bij verplaatsing en bij toiletgebruik. In de uitgebreidere beoordelingen, zoals de BelRAI Home Care bestaan hier afzonderlijke items voor.

8.7.3 Controle door mantelzorger

Controle achteraf scoor je op zich niet. Als de mantelzorger enkel controleert, en niets doet, codeer je zelfstandig.

Echter, als de mantelzorger tijdens de controle nog een taakje uitvoert, bijvoorbeeld doorspoelen als mevrouw dit niet had gedaan, dan neem je die hulp wel mee in rekening. In veel gevallen zal dit dan beperkte hulp zijn voor dat toiletbezoek.

Het hangen drogen van het incontinentiemateriaal en de vuile handdoeken zal je niet scoren. Als er hulp wordt geboden bij het aandoen of weggooien van het incontinentiemateriaal scoor je dit wel.

8.7.4 Scores

Verschil beperkte hulp <>uitgebreide hulp:

Voorbeeld casus Karel Lotens

=Uitgebreide hulp: Meneer Lotens neemt nog heel wat taken op bij toiletgebruik. Het vervangen van het incontinentiemateriaal is echter wel al een redelijke grote taak. Beperkte hulp in dit voorbeeld zou zijn indien hulp geboden wordt bij het weggooien van het incontinentiemateriaal, of bij toe doen van de broeksknop.

8.7.5 Voorbeeld

ADL – Toiletgebruik: een cliënt ververst zelf haar incontinentiemateriaal (dus zelfstandig), maar haar handen en het toilet hangen nadien wel vaak vol stoelgang. Hoe dit te scoren? Het lukt ook niet altijd om het intiem toilet correct te doen na toiletgebruik. Wat indien cliënt het inco materiaal bv op verwarming laat drogen voor hergebruik?

De moeite die het kost om een activiteit te volbrengen kan je bij ADL activiteiten jammer genoeg niet in rekening brengen. Bij ADL is er geen optie om mogelijkheden te scoren. Er wordt niet gekeken naar hoe goed/proper de taak wordt uitgevoerd (zo zal je iemand die morst bij het eten ook niet hoger scoren).

9 Module cognitieve problemen

9.1 Cognitieve vaardigheden voor dagelijkse besluitvorming

9.1.1 Scores

- Minimaal beperkt

Persoon neemt alle beslissingen zonder problemen MAAR neemt nog de trap ondanks grote bezorgdheid van mantelzorgers (groot valrisico)

Redenering: In bepaalde situaties zijn de keuzes niet veilig.

9.2 Geheugen/herinneringsvermogen: kortetermijngeheugen

9.2.1 Wat wordt verstaan onder 'korte termijn'?

Dit item wil het kwaliteitscentrum voor diagnostiek nog voorleggen aan de FOD zodat indien akkoord de handboeken officieel aangepast kunnen worden. Aanpassingen aan handboeken vragen echter tijd, vandaar een voorlopig standpunt. Wetenschappelijke literatuur stelt dat het kortetermijngeheugen zaken vasthoudt voor enkele seconden tot minuten. Dit impliceert dat er best vastgehouden wordt aan de definitie van dit item uit de handleiding (enkele minuten).

De voorbeelden uit het handboek (namelijk vragen naar het ontbijt/laatste medicatie-inname) zijn naar onze mening inconsistent met de definitie van het kortetermijngeheugen (tenzij het ontbijt effectief 5 minuten geleden was). KCD gaat er dan ook voor pleiten deze voorbeelden weg te laten uit het handboek. Je kan wel als zorgverlener opmerken dat regelmatig zaken moeten herhaald worden die enkele minuten voordien aan bod kwamen tijdens het gesprek. Bij de minste twijfel raden wij aan om de 3 woorden test toe te passen.

9.2.2 Test herinneren van 3 voorwerpen

Mag je deze voorwerpen zelf kiezen?

Dit zijn woorden die door de indicatiesteller worden gekozen.

Vanaf wanneer 'probleem'?

De cliënt moet alle of de meeste van de stappen zich kunnen herinneren dat ze uitgevoerd moeten worden om een "0", Geheugen OK, te scoren. Als de cliënt moeite blijkt te hebben met twee of meer stappen, codeer dan "1", Geheugenprobleem. Let op: Verwar lichamelijke beperkingen niet met het cognitieve (on)vermogen om opeenvolgende activiteiten uit te voeren.

Sowieso vanaf 2 of meer stappen codeer je een probleem. Als er maar 1 stap vergeten wordt, kijk dan naar welke stap vergeten wordt, hoe cruciaal deze stap is, wat de impact ervan is. Bevraag ook meerdere situaties. Laat dan je klinisch oordeel spreken of er dan effectief sprake is van een procedureel geheugenprobleem. Bijvoorbeeld, als enkel de laatste stap vergeten wordt (bv. persoon vergeet als laatste de knop aan te zetten van koffiemachine) en andere procedurele taken worden goed uitgevoerd, zou ik dit niet als procedureel geheugenprobleem scoren.

9.3 Geheugen/herinneringsvermogen: Procedureel geheugen

Enkel kijken naar reeds aangeleerde, gekende procedures

9.3.1 Gebruik geheugensteuntjes

Wat als een cliënt meervoudige taken kan uitvoeren maar voor elke stap een briefje nodig heeft? De Mantelzorger hangt bv. in de keuken dat de cliënt de was moet doen. Op de wasmand, hoe te sorteren, op de wasmachine dat er zeep in moet + welke, op de zeep de hoeveelheid en in welk bakje,... Elke stap, wordt geleid door briefjes.

Dergelijke geheugensteuntjes zijn hulpmiddelen, en geven aanwijzingen dat er problemen zijn met het procedureel geheugen. Het gebruik van dit hulpmiddel ga je echter niet scoren. Dus als een persoon met behulp van deze briefjes zelfstandig het huishouden kan doen, scoor je zelfstandig.

9.4 Uiting

9.4.1 Gebarentaal

We gaan gebarentaal gaan coderen als een volwaardige taal. Wanneer de persoon zich kan uiten in een bestaande, erkende taal (waaronder ook gebarentaal), codeer je 'wordt begrepen', ook als de taal niet door iedereen uit zijn/haar omgeving gekend is. Je scoort dus de mate waarin de persoon begrepen wordt door iemand die de taal machtig is.

9.4.2 Selectief mutisme

Het selectief mutisme gaan we inderdaad mee opnemen in de scoring. Vul hiervoor de codering in dat het best overeenkomt met het vermogen van de cliënt om zich gedurende de referentieperiode duidelijk te maken (kan de persoon zich gewoonlijk/vaak/soms/zelden verstaanbaar maken). Dit is ook afhankelijk van hoe vaak deze situatie is voorgekomen tijdens de referentieperiode (een enkele keer versus de hele tijd).

9.4.3 Cliënt kan niet spreken

Vb: Wat indien ene cliënt een canule heeft maar deze niet gebruikt en dus niet kan spreken? De cliënt zijn/haar vaste verzorgers begrijpen hem/haar maar externen niet. Cliënt kan wel schrijven en non-verbale communicatie gebruiken. Er is geen aantasting van zijn denkvermogen, collega geeft aan dat cliënt koppig is en de canule gewoon niet wil gebruiken. *Spraakstoornissen worden in de module cognitieve problemen niet gescoord. Het denkproces is juist, maar de persoon kan niet goed meer spreken door een fysieke afwijking zoals in het voorbeeld van de canule. Bij uiting kan je zowel verbale als non-verbale communicatie coderen. Uit het voorbeeld maak ik op dat de persoon via non-verbale communicatie wel perfect begrepen kan worden.*

10 Module psychische problemen

10.1 Persoon met verzamelwoede

Verzamelwoede = **dwangstoornis**

- Scoren onder psychische aandoening? -> nagaan of er diagnose gesteld werd of persoon in begeleiding is
- Scoren onder psychiatrische symptomen

Verzamelwoede ≠ **verslaving**

- Tenzij het eerder een **koopverslaving** is dan een verzameldwang

Persoon met verzamelwoede: kan je ook scoren onder 'vormt een gevaar voor zichzelf' indien de veiligheid in het gedrang komt 'verzet tegen zorg'

- indien persoon zich volledig bewust is van onveilige situatie (=hulpverleningsoordeel) maar er toch voor kiest→geen verzet tegen zorg
- indien persoon zich niet volledig bewust is van onveilige situatie (=hulpverleningsoordeel) maar er toch voor kiest→verzet tegen zorg

10.2 Persoon met Gilles de la tourette

Een persoon met Gilles de la Tourette kan je ook scoren bij de psychische module. Gilles de la Tourette is een ticstoornis en opgenomen in de DSM-5.

10.3 Wanneer iemand neveneffecten heeft van medicatie (bv. morfine bij kankerbehandelingen): mag dit gescoord worden bij psychische problemen?

je moet dit per situatie bekijken, wat voor neveneffecten zijn er? Volgende zaken zou je kunnen scoren

- Bedreiging voor zichzelf: risico dat persoon overdosis neemt
- Kan niet voor zichzelf zorgen door psychische aandoening: hier is een diagnose (DSM) of behandeling bij dienst gelinkt aan sector GGZ (inclusief huisarts, caw) een voorwaarde. Kans is klein dat dit het geval is?
- Verslavings/afhankelijkheidsprobleem: is er sprake van verslaving, dat weerslag heeft op het functioneren?
- Vertoont specifieke psychiatrische symptomen: depressie, neerslachtige stemming, hallucinatie, waanideeën, slapeloosheid, desoriëntatie,... dat weerslag heeft op functioneren, mag je hier scoren

10.4 Persoon vormt een gevaar voor zichzelf

10.4.1 Persoon heeft hersenoperatie achter de rug, maakt onveilige beslissingen

Persoon met hersenoperatie: kon risico's niet meer inschatten, mag je hier wel scoren (ondanks dat oorzaak niet een psychische kwetsbaarheid is).

Redenering KCD: Observeer toch in eerste instantie het gevaarlijke gedrag, in welke mate is dit aanwezig en ook ernstig genoeg om te scoren: zoekt de persoon herhaaldelijk het gevaar op? Ja: dan mag je dit scoren (ondanks dat hier niet onmiddellijk een psychisch probleem aan te linken is).

10.4.2 Valrisico

Valgevaar: mag je eventueel WEL scoren

oorzaak ≠ psychische problemen MAAR bij dit item geeft KCD aan:

Observeer toch in eerste instantie het gevaarlijke gedrag, in welke mate is dit aanwezig en ook ernstig genoeg om te scoren: zoekt de persoon herhaaldelijk het gevaar op? Ja: dan mag je dit scoren (ondanks dat hier niet onmiddellijk een psychisch probleem aan te linken is).

10.4.3 Vanaf wanneer gevaar voor zichzelf en anderen?

Je maakt als hulpverlener een inschatting of dit een reëel gevaar vormt. Volgende situaties kan je inderdaad coderen als gevaar voor zichzelf en/of anderen:

- gezin heeft schurft en doet er niets aan
- iemand laat zijn/haar kinderen al op 6 maanden alleen in bad gaan
- muizenplaag en hier niets mee doen waardoor het gezin, cliënt en burens hier last en problemen van onder vinden

voorbeeld:

een dame die met iedereen in conflict treedt, die mensen manipuleert en ernstige leugens en onwaarheden vertelt om zelf beter naar voor te komen of haar verhaal aan te dikken om medelijden op te wekken.

Vorig jaar heeft een conflict met de burens (ze woont in een seniorenresidentie) er toe geleid dat er na een val in haar appartement door de burens niet werd ingegaan op haar hulpgeroep. De conflicten gaan vaak gepaard met verbale agressie zoals roepen en schelden.

Gisteren heeft ze zelf verteld dat ze ruzie gehad heeft met haar mantelzorger en dat hij reeds 2 weken niet geweest is.

Gevaar voor zichzelf of anderen lijkt me op basis van onderstaand verhaal minder van toepassing. Dit item gaat over concreet gedrag waardoor de persoon zichzelf of anderen fysieke schade kan toebrengen. Bijvoorbeeld, indien mevrouw bepaalde gedragingen stelt waardoor ze valincidenten heeft. Indien mevrouw wél concrete bedreigingen uit naar anderen toe, dan kan dit wel gescoord worden bij het item 'gevaar voor anderen'.

10.5 Verslavingsprobleem

10.5.1 Afhankelijke zijn van gewoontes

In hoeverre mag je een verslaving/afhankelijk zijn van gewoontes in rekening brengen bij verslavingsprobleem:

Vb persoon die afhankelijk is bij elke beslissing van de bevestiging van de partner, zonder deze bevestiging zou deze persoon niet goed functioneren in het dagelijkse leven, mag je dit hier scoren?

Dergelijke afhankelijkheid van een persoon score je niet onder verslavingsprobleem. Hier vallen enkel de gewoontes onder zoals kopen, gamen, gokken etc.

Is dit echter gedrag dat je doet denken aan een psychische aandoening (bijv. afhankelijke persoonlijkheidsstoornis) dan kan dit eventueel gescoord worden onder de psychiatrische symptomen. Maar uiteraard opgelet hiermee, iemand die veel bevestiging nodig heeft e.d. kan je niet zomaar bestempelen als iemand met een psychische aandoening. Daarvoor is meer context nodig.

10.5.2 Casus Christa Lippens

- Verslavingsprobleem: JA of NEE
 - o Je zal hier enkel JA coderen wanneer de verslavingsproblematiek aanwezig is én een weerslag heeft op het functioneren. Bij Christa is de verslavingsproblematiek onder controle en heeft deze geen weerslag op haar huidig functioneren.

- Let op, je kan er natuurlijk voor kiezen om het probleem wel op te nemen in je zorgplan/zorgdoelen. Het is inderdaad zo dat dit relevant kan zijn voor de zorgverlening, maar het zal niet resulteren in een hoger screener resultaat.

10.6 Persoon kan niet voor zichzelf zorgen omwille van psychische aandoening

10.6.1 Hoe moet diagnose/begeleiding bewezen worden?

Een indicatiesteller moet die diagnose niet op papier te zien krijgen.

Als de persoon aangeeft dat dit door de arts is vastgesteld, en de indicatiesteller op zich ook geen reden heeft om hieraan te twifelen, dan is het voldoende om op dat item te scoren.

Is er echter twijfel of tegenstrijdigheid in het verhaal van de persoon, is het wel aan te raden om verder contact op te nemen met andere zorgverleners of mantelzorger.

10.6.2 Casus Christa Lippens

Er is psychiatrische ondersteuning door een mobiel team, en opvolging door psychiater en huisarts. Het feit dat ze zo nauwgezet wordt opgevolgd wijst er op dat er sprake is van een psychische aandoening met een impact op het functioneren. Een dergelijke psychische aandoening zoals een psychotische stoornis is niet 'weg' omdat ze stabiel is/geen symptomen vertoont. Bij een psychotische aandoening komen wanen vaak op en ebben ze dan weer weg.

10.6.3 Persoon met syndroom van down

Personen met het syndroom van Down hebben een verstandelijke beperking. Dit is een ontwikkelingsstoornis en dus een diagnose van een psychische aandoening. Indien er een impact is op het functioneren zal je dit dus onder het item psychische aandoening coderen.

10.6.4 Voorbeelden

De cliënt gaat naar een psychiater op gesprek maar er is niet meteen een diagnose vastgesteld. Ze praat er vooral over de conflictueuze relatie met haar echtgenoot en over haar onzekerheid ten gevolge van haar lichamelijke beperkingen. Ze voelt zich neerslachtig maar is tegelijkertijd kranig en tracht zoveel mogelijk zelfstandig te doen.

Om dit item te scoren moet er een diagnose gesteld zijn OF de persoon wordt opgevolgd door (of is in begeleiding) een GGZ-professional. Bijkomend moet er ook een impact zijn op het functioneren. Op basis van de bovenstaande beschrijving ben ik niet zeker of aan dit tweede voldaan is. Ik zou dit in het gesprek met de cliënt nog iets duidelijker proberen stellen. Het feit dat iemand een psychiater opzoekt, doet wel vermoeden dat er een impact is maar dit is niet steeds het geval. Stel bijvoorbeeld dat iemand in begeleiding is bij een psychiater voor een

depressie die in remissie is en er dus enkel nog wat periodieke opvolging is maar er zijn geen symptomen meer of impact op functioneren, dan zal je de persoon niet (meer) scoren op dit item.

10.7 Persoon vertoont psychiatrische symptomen

10.7.1 Desoriëntatie in tijd, ruimte, smetvrees, neerslachtigheid, angst

Desoriëntatie in tijd, ruimte, smetvrees, neerslachtigheid, angst kan je onder dit item scoren. Aandachtspunt: de symptomen moeten een impact hebben op het dagelijks functioneren van de persoon.

10.7.2 Casus Christa Lippens

Waanideeën recente verleden zijn een reden om te scoren

Tot hoever bekijk je dit recente verleden: is dit een maand, 3 maand, ... ?

Christa is nog maar net (een week) ontslagen uit het psychiatrisch ziekenhuis, waar ze twee weken verbleef owv een psychose (met waanideeën). De aanwezigheid van die waanideeën in het recente verleden (vorige weken) is dus nog relevant voor de zorgplanning. Er moet met andere woorden rekening gehouden worden met de mogelijkheid dat deze symptomen opnieuw kunnen opflakkeren (zoals hierboven gezegd komen wanen bij een psychotische aandoening vaak op en ebben ze dan weer weg). Het is niet zozeer van belang hoe ver in het verleden symptomen voorkwamen, wel van belang is of ze momenteel nog relevant zijn voor zorgplanning. Dat is in deze casus het geval.

11 Module gedragsproblemen

11.1 Verbaal geweld

Voorbeeld: een dame die met iedereen in conflict treedt, die mensen manipuleert en ernstige leugens en onwaarheden vertelt om zelf beter naar voor te komen of haar verhaal aan te dikken om medelijden op te wekken.

Vorig jaar heeft een conflict met de burens (ze woont in een seniorenresidentie) er toe geleid dat er na een val in haar appartement door de burens niet werd ingegaan op haar hulpgeroep. De conflicten gaan vaak gepaard met verbale agressie zoals roepen en schelden.

Gisteren heeft ze zelf verteld dat ze ruzie gehad heeft met haar mantelzorger en dat hij reeds 2 weken niet geweest is.

=verbaal geweld

11.2 Lichamelijk geweld

Voorbeeld: een dame die met iedereen in conflict treedt, die mensen manipuleert en ernstige leugens en onwaarheden vertelt om zelf beter naar voor te komen of haar verhaal aan te dikken om medelijden op te wekken.

Vorig jaar heeft een conflict met de burens (ze woont in een seniorenresidentie) er toe geleid dat er na een val in haar appartement door de burens niet werd ingegaan op haar hulpgeroep. De conflicten gaan vaak gepaard met verbale agressie zoals roepen en schelden. Gisteren heeft ze zelf verteld dat ze ruzie gehad heeft met haar mantelzorger en dat hij reeds 2 weken niet geweest is.

Eventueel gaat dit gedrag ook gepaard met lichamelijk geweld? In dat geval kan je het item 'lichamelijk geweld' ook mee gaan scoren.

11.3 Persoon met Gilles de la tourette?

Module gedragsproblemen:

Focus ligt op de daden vd persoon, niet bedoeling erachter

Persoon met Gilles de la Tourette, je scoort het aanwezige gedrag ook al ken je de oorzaak.

Je kan een persoon met dit syndroom indien van toepassing scoren bij:

storend gedrag

OF

verbaal geweld.

De leidraad werd met betrekking tot het item storend gedrag in februari aangepast. Er is tov vroeger veranderd dat we nu niet meer dubbel scoren, dus dat als je iemand scoort op verbaal geweld, dat je dan het 'verbaal geweld' niet nogmaals als uiting van storend gedrag scoort. We zien het item storend gedrag als een 'rest categorie' waar je enkel de gedragingen scoort die niet vallen onder verbaal en lichamelijk geweld, ongepast openbaar seksueel gedrag of verzet tegen zorg. Afhankelijk van welke gedragingen de persoon met Gilles de la Tourette stelt, zal je de gedragingen scoren onder verbaal geweld en/of storend gedrag. Verbaal geweld: roepen of schelden, gericht naar een ander persoon. Storend gedrag: storende geluiden of tics, niet gericht naar een ander persoon. Je kan een persoon met Gilles de la Tourette dus wel dubbel scoren, als er sprake is van verschillende soorten gedragingen.

11.4 Ronddolen

11.4.1 Slaapwandelen

Slaapwandelen is een slaapstoornis, maar bij het scoren van de gedragsmodule kijk je niet naar de onderliggende oorzaak. Je codeert dus effectief het geobserveerde specifieke gedrag. Wanneer iemand slaapwandelt, is deze persoon doelloos aan het rondwandelen en heeft geen besef van veiligheid of lichamelijke behoeften. Volgens de definitie zal je slaapwandelen dus wel coderen onder ronddolen.

11.5 Sociaal ongepast of storend gedrag

De leidraad werd met betrekking tot het item storend gedrag in februari aangepast. Er is tov vroeger veranderd dat we nu niet meer dubbel scoren, dus dat als je iemand scoort op verbaal

geweld, dat je dan het 'verbaal geweld' niet nogmaals als uiting van storend gedrag scoort. Je scoort wat je niet kan scoren bij andere items: vb roepen in openbaar zonder verbaal geweld. We zien het item storend gedrag als een 'rest categorie' waar je enkel de gedragingen scoort die niet vallen onder verbaal en lichamelijk geweld, ongepast openbaar seksueel gedrag of verzet tegen zorg.

11.5.1 Manipuleren van mensen

Het tegen elkaar opzetten van medewerkers kan je scoren onder sociaal ongepast of storend gedrag.

11.6 Verzet tegen zorg

11.6.1 Complottheorieën

Verzet tegen zorg: vb. persoon die gelooft in complottheorieën (geen 'blauwe' medicatie willen innemen)

Ga na of het een wel overwogen keuze is een keuze " met het volle verstand". Is de persoon zich bewust van de gevolgen van de beslissing? In dit voorbeeld zou je kunnen beargumenteren dat de persoon zich niet ten volle bewust is van de gevolgen van het niet nemen van de medicatie. Als de persoon daarom weigert om medicatie in te nemen, kan je dit scoren bij verzet tegen zorg.

11.6.2 Hulpmiddelen

Indien persoon bewust van de gevolgen, weloverwogen ervoor kiest geen hulpmiddel te gebruiken ondanks een groot risico dan scoor je geen verzet tegen zorg. De redenering luidt dat hier de keuzevrijheid als recht primeert.

Indien de persoon zich niet bewust is van de gevolgen en dus niet weloverwogen ervoor kiest geen hulpmiddel te gebruiken ondanks groot risico dan scoor je wel verzet tegen zorg.

11.6.3 Casus Christa Lippens

- Verzet tegen zorg: NIET AANWEZIG, AANWEZIG, MAAR NIET IN DE LAATSTE 3 DAGEN VERTOOND, OP 1-2 VAN DE LAATSTE 3 DAGEN AANWEZIG, DAGELIJKS IN DE LAATSTE DRIE DAGEN VERTOOND.
 - o Omdat gedrag in veel gevallen meer variabel is (niet altijd elke dag aanwezig), werden hiervoor meer codeer opties ontwikkeld. Hier kan je aangeven dat het gedrag niet werd vertoond in de laatste drie dagen, maar wel nog 'aanwezig' is, of met andere woorden wel nog 'relevant is'.

11.7 Scores

11.7.1 Aanwezig maar in de laatste 3 dagen niet vertoond

Gebruik deze code alleen als je weet dat het gedrag aanwezig en actief is op een wijze dat het relevant is voor zorgplanning.

-->Wat indien het aanwezig was in laatste 3d maar niet relevant voor zorgplanning?

Bij gedragsproblemen kijk je in eerste instantie naar het geobserveerde gedrag in de afgelopen periode van 3 dagen. Als er gedragsproblemen voorkwamen, ook al waren ze niet relevant voor de zorgplanning, codeer je ze hier. De codering 'aanwezig, maar in de laatste 3 dagen niet vertoond' gebruik je als het gedrag niet geobserveerd kon worden, maar in verleden wel voorkwam en relevant is.

12 ICT-vragen

12.1 Informed consent

- vraag document veelgestelde vragen